

De Geschiedenis van mijn Vader

Voorgeschiedenis

Mijn vader, Leen(dert) de Baas werd geboren in Rotterdam op 19 juli 1925 als tweede kind en eerste zoon. Hij verloor zijn vader op achtjarige leeftijd, waardoor zijn moeder alleen achterbleef met vier kinderen, twee meisjes en twee jongens. Zijn vader overleed aan de ziekte van Weil, nadat deze tegen alle waarschuwingen in, toch was gaan zwemmen in het besmette water van de Schie. Mijn vader ging na de middelbare school naar de kunstacademie, omdat hij m.n. op het gebied van het tekenen talent en affiniteit bleek te bezitten. Door de oorlog is daar een breuk in gekomen.

De oorlogsjaren

Op 20 juli 1943, een dag na zijn achttiende verjaardag, ging mijn vader naar Ferwerd in Friesland om er zo voor te zorgen dat hij niet in de arbeidsdienst voor de Duitsers hoefde te gaan dienen. Eerder was zijn zus Miep daar al een paar keer in de zomervakantie voor een paar weken geweest om aan te sterken. Hij had toen al verkering met mijn moeder, Maria (Riet) Jager, die samen met haar ouders in de crisisjaren vanuit Groningen naar Rotterdam was verhuisd.

In de omgeving van de boerderij van de familie Andrea waar hij terecht kwam waren meer mensen ondergedoken. Ze leefden daar vrij onbezorgd, omdat de Duitsers zich op het platteland tot dat moment nauwelijks hadden laten zien. En wanneer ze zich toch in het dorp vertoonden was er genoeg tijd om zich te verbergen. Daarom waren er in de boerderij ook flink wat radio's verborgen van dorpsbewoners die ze niet hadden willen inleveren en had de boer (heit) zijn jachtgeweer niet ingeleverd.

Samen met Joeke de zoon van de boer, die een jaar of drie ouder was werkte mijn vader daar op het land. Samen met hem was hij ook gaan kijken op de kwelder (buitendijks) toen daar een geallieerde bommenwerper was neergestort. Ze hadden uit dat vliegtuig wapens en munitie meegenomen en die in de boerderij verstopt.

Op 19 januari 1944 vond toen onverwachts een groots opgezette razzia plaats in Ferwerd en omgeving. Men vermoedde dat er verraad in het spel is geweest. Mijn vader en Joeke hadden zich nog wel kunnen verstoppen, maar werden vrij eenvoudig opgespoord en samen met heit en de radio's, het jachtgeweer, de wapens en munitie meegenomen voor verhoor naar Leeuwarden. Ze bleken niet de enigen die bij die razzia waren opgepakt. Ook waren een paar mensen op de vlucht door de Duitsers neergeschoten. Een monument op de Waddendijk bij Ferwerd herinnert nog steeds aan die dag.

Heit, Joeke en mijn vader kwamen bij elkaar in de cel terecht en spraken met elkaar af om heit er helemaal buiten te laten. Al gauw werden ze naar Groningen getransporteerd, waar ze in het Scholtenshuis terecht kwamen en werden verhoord. Vervolgens werden ze naar 's Hertogenbosch vervoerd waar ze werden berecht. Alle drie werden ze ter dood veroordeeld en daarna naar Utrecht gebracht (huis van bewaring in de Ganzenstraat). Daar mochten zijn moeder en meisje op bezoek komen. Door hen, samen met de vader van mijn moeder (opa Jager) die bevriend was met een Duitser, werd een gratieverzoek ingediend voor mijn vader, o.a. op grond van zijn minderjarigheid.

Ook in Utrecht zaten ze bij elkaar in de cel, samen met nog veel andere mensen. Na zes weken was er de definitieve uitspraak en werd heit vrijgesproken, mijn vader kreeg 15 jaar tuchthuisstraf en Joeke werd ter dood veroordeeld. Hij werd al snel uit de cel gehaald en via de bewakers, die een krant waarop hij aardappels moest schillen de cel binnensmokkelden, kwam mijn vader te weten dat Joeke gefusilleerd was. Pas jaren na de oorlog is hij erachter gekomen waar dat gebeurd was. Dat bleek bij fort de Bilt te zijn. Daar staat een monument

met herdenkingsplaat waarop o.a. de naam van Joeke vermeld staat. Een paar keer zijn mijn ouders daar bij een herdenking aanwezig geweest.

Zeer waarschijnlijk heeft mijn vader daar toen al een enorm schuldgevoel aan overgehouden. Jaren na de oorlog, toen hij psychisch in de problemen was gekomen, heeft hij wel eens geroepen: "Ik heb Joeke vermoord".

Zelf werd hij in juni '44 na de invasie naar Duitsland op transport gezet, waar hij in verschillende gevangenissen (Kleef, Reinbach, Kassel) heeft gezeten, in de kopermijnen heeft gewerkt, bombardementen van de geallieerden heeft doorstaan. Uiteindelijk is hij in juni 1945 in Waldheim op de grens met Polen door de Russen bevrijd. Aan de ene kant van het dal stonden toen de Amerikanen en aan de andere kant de Russen. Om door de Amerikanen als politiek gevangene doorgelaten te worden hebben mijn vader en zijn oudere vriend, Theo van Lier, in de gevangenis papieren weten te regelen, waaruit dat bleek. Mijn vader heeft toen de sleutels van zijn cel meegenomen. Jarenlang hebben die bij ons thuis gelegen. Uiteindelijk heeft hij ze aan het verzetsmuseum in Rotterdam geschonken.

Met open benen en een open rug wist mijn vader na enkele weken in Maastricht te komen, waar hij werd ontluisd. Vandaar reisde hij per trein naar Rotterdam. Mijn moeder was toen nog in Groningen, waar ze met haar tweelingzus aan het begin van de hongerwinter naar toe was gegaan en daar bij familie verbleven. Door het ontbreken van de meeste bruggen over de grote rivieren mochten ze nog niet naar het westen.

De jaren na de oorlog

Het heeft nog zeker anderhalf jaar geduurd voordat de benen en rug van mijn vader helemaal geheeld waren. Pas na bestraling lukte dat definitief, maar van zijn benen heeft hij heel zijn leven last gehouden. Er zaten letterlijk lelijke zwarte "dode" stukken in.

Mijn vader voelde zich na de oorlog verplicht te gaan werken, om zo te zorgen dat hij samen met mijn moeder zo snel mogelijk een eigen bestaan kon gaan opbouwen. Hij heeft dat in het begin proberen te combineren met de avondopleiding op de kunstacademie. Dat bleek echter teveel gevraagd, verzwakt als hij was door de oorlog. De dokter stelde hem toen voor de keus: of verder studeren of werken. Hij koos voor het laatste.

In september 1949 trouwde hij met mijn moeder. In juni 1950 werd ik als eerste van vier kinderen (drie jongens en uiteindelijk in 1962 tot grote vreugde van mijn vader ook nog een meisje) geboren.

Vanaf 1963 manifesteerden zich als gevolg van zijn oorlogservaringen en waarschijnlijk ook als gevolg van problemen en ontevredenheid in zijn werk als reclametekenaar bij drukkerij Chevalier waar hij toen werkte steeds meer psychische problemen. Uiteindelijk moest hij toen kort na elkaar tweemaal gedwongen worden opgenomen in de psychiatrische inrichting Delta in Poortugaal. Daarna heeft hij dat nooit meer gewild, al waren er momenten dat het wellicht beter was geweest en heeft hij jaren lang zware medicijnen geslikt en regelmatig professionele hulp gehad in de vorm van gesprekken.

Mijn vader heeft uiteindelijk een carrièreswitch gemaakt door gevangenvaarder te worden, nadat mijn moeder daarvoor een advertentie had gezien. Ook dat bleek niet het beroep te zijn waarin hij zich uiteindelijk op zijn plaats voelde. En het was dan ook goed dat uiteindelijk vrienden van hem ervoor hebben gezorgd dat hij in aanmerking kwam voor vervroegde pensionering op 58 jarige leeftijd en een verzetspensioen. Hij werd ook lid van de Vereniging Voormalig Verzet Zuid-Holland. Zelf had hij deze dingen jarenlang tegengehouden, omdat hij vond dat hij daar niet voor in aanmerking kwam. Toen hij uiteindelijk op het Rotterdams stadhuis uit handen van Prins Bernhard, samen met een aantal anderen, het verzetsherdenkingskruis kreeg opgespeld, heb ik het idee dat hij meer in staat was de gebeurtenissen een plaats te geven en te accepteren, zonder dat hij dat ook uitte.

Zijn creatieve talent heeft hij op diverse momenten toch kunnen gebruiken en uiten o.a. tijdens zijn verblijf in Delta, maar ook in de jaren dat hij gepensioneerd was. Hij heeft bijvoorbeeld jarenlang de trouwbijbels gekalligrafeerd, glasmozaïeken gemaakt, tapijten geknoopt en de boekjes voor de VVZH gemaakt.

Hij is uiteindelijk op 8 december 1997 op 72 jarige leeftijd overleden na een tweetal jaren met gezondheidsproblemen o.a. met zijn nieren. Dat ging toen onverwacht snel, hoewel zijn vooruitzichten in het verpleegtehuis waar hij toen verbleef niet rooskleurig waren.